

**Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy 2 liceum ogólnokształcącego.
Program nauczania „W centrum uwagi. Zakres rozszerzony”**

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny:				
	konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	dopelniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. Państwo, polityka, demokracja					
Temat lekcji: Instytucja państwa					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy państwa ▪ funkcje państwa ▪ rodzaje władzy ▪ legitymizacja władzy ▪ teoria genezy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia trzy podstawowe cechy/trybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość]; ▪ rozpoznaje i wymienia różne rodzaje władzy; ▪ wymienia podstawowe teorie dotyczące genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ wymienia podstawowe funkcje państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje klasyczną definicję państwa [G. Jellinek]; ▪ wyjaśnia, na czym polegają trzy podstawowe cechy/trybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość]; ▪ rozpoznaje specyficzne cechy władzy państwowej; ▪ wyjaśnia, czym jest legitymizacja władzy; ▪ rozpoznaje poszczególne typy legitymizacji władzy [według M. Webera]; ▪ rozpoznaje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ podaje przykłady realizacji poszczególnych funkcji państwa; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje władzę jako zjawisko społeczne; ▪ charakteryzuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ porównuje różne typy legitymizacji władzy [według M. Webera]; ▪ wyjaśnia różnicę między władzą państwową a władzą publiczną. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ analizuje i porównuje ze sobą różne definicje państwa [np. G. Jellinka, Arystotelesa, marksistów]; ▪ uzasadnia konieczność istnienia państwa; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. funkcji państwa we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowuje krytyczną analizę różnych teorii genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat funkcji państwa we współczesnym świecie, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, formułując odpowiednie argumenty.
Temat lekcji: Obywatel i obywatelstwo					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ obywatelstwo ▪ prawa i obowiązki obywatela polskiego ▪ nabywanie obywatelstwa ▪ bezpieczeństwa ▪ utrata obywatelstwa ▪ podwójne obywatelstwo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady praw i obowiązków obywatela Polski; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [prawo ziemi, prawo krwi]; ▪ podaje podstawowy sposób nabycia obywatelstwa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest obywatelstwo; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [naturalizacja, repatriacja]; ▪ wyjaśnia, kim jest bezpieczeństwa; ▪ wyjaśnia, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo polskie; ▪ wyjaśnia kwestię posiadania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i porównuje ze sobą sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; ▪ wyjaśnia, w jaki sposób i w jakich okolicznościach można utracić obywatelstwo, w tym obywatelstwo polskie; ▪ przedstawia problemy wynikające z braku obywatelstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje, w jaki sposób instytucja obywatelstwa funkcjonowała w różnych okresach historycznych; ▪ omawia zasadę wyłączności obywatelstwa; ▪ charakteryzuje działania ONZ służące ochronie bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje dotyczące sposobów nabywania obywatelstwa, możliwości posiadania wielu obywatelstw oraz sytuacji bezpieczeństwa w innych państwach.

		obywatelstwa kilku państw z uwzględnieniem przepisów prawa polskiego.			
Temat lekcji: Polityka					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ definicje pojęcia „polityka” ▪ współczesne koncepcje polityki ▪ konflikt polityczny ▪ kompromis polityczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady działań definiujących politykę; ▪ podaje przykłady współczesnych konfliktów politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia pochodzenie pojęcia „polityka”; ▪ podaje przykłady różnych definicji i koncepcji polityki; ▪ wymienia przyczyny konfliktów politycznych; ▪ wyjaśnia, na jakich zasadach i w jakich okolicznościach wypracowano wybrane kompromisy polityczne we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i porównuje ze sobą różne współczesne koncepcje polityki; ▪ analizuje przyczyny, przebieg i konsekwencje przykładowych konfliktów politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i porównuje ze sobą różne historyczne definicje pojęcia „polityka”; ▪ omawia i analizuje destruktywne i konstruktywne strategie postępowania w trakcie konfliktu politycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje na forum informacje na temat wybranych konfliktów politycznych we współczesnym świecie.
Temat lekcji: Myśl polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ideologia polityczna ▪ doktryna polityczna ▪ program polityczny ▪ liberalizm ▪ konserwatyzm ▪ socjaldemokracja ▪ katolicka nauka społeczna ▪ komunizm ▪ faszyzm ▪ nazizm ▪ ruchy społeczne ▪ ruchy narodowe ▪ ruchy separatystyczne ▪ ruchy regionalne ▪ myśl propaństwowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej; ▪ wymienia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu; ▪ wymienia podstawowe założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest myśl polityczna; ▪ przedstawia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej; ▪ omawia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu; ▪ wymienia cechy charakterystyczne ruchów społecznych; ▪ porównuje rodzaje ruchów społecznych [ruchy rewolucyjne, reformatorskie, ekspresywne]; ▪ omawia założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „alterglobalizm”, „ekologizm”, „feminizm”; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę między ideologią, doktryną i programem politycznym; ▪ wyjaśnia, czym jest ideologia polityczna; ▪ porównuje ze sobą myśl liberalną, myśl konserwatywną, myśl socjaldemokratyczną i katolicką naukę społeczną; ▪ wskazuje różnice w pojmowaniu równości, wolności i sprawiedliwości w ramach różnych nurtów myśli politycznej; ▪ wyjaśnia, na czym polega klasyfikacja poglądów politycznych na lewicowe i prawicowe; ▪ dokonuje krytyki założeń faszyzmu, nazizmu i komunizmu z uwzględnieniem praw człowieka i zasad demokracji; ▪ omawia genezę myśli faszystowskiej, nazistowskiej i komunistycznej oraz wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów; ▪ analizuje przyczyny powstawania ruchów społecznych; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę myśli liberalnej, konserwatywnej i socjaldemokratycznej oraz katolickiej nauki społecznej, a także wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów; ▪ charakteryzuje genezę, założenia i formy działania współczesnych ruchów feministycznych, ekologicznych, alterglobalistycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych ruchów narodowych, regionalnych, separatystycznych we współczesnym świecie; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. współczesnym ruchom feministycznym, ekologicznym i alterglobalistycznym, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą założenia myśli propaństwowej i anarchizmu; ▪ podaje przykłady ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych we współczesnym świecie. 		
Temat lekcji: Demokracja i jej geneza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ demokracja przedstawicielska ▪ demokracja bezpośrednia i jej formy ▪ zasady demokracji ▪ geneza demokracji ▪ polskie tradycje demokratyczne ▪ ustrój PRL ▪ demokracja a autorytaryzm i totalitaryzm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje podstawową definicję pojęcia „demokracja”; ▪ wymienia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ podaje przykładowe formy demokracji bezpośredniej i pośredniej; ▪ wyjaśnia, na czym polega powszechne prawo wyborcze; ▪ wymienia podstawowe cechy ustroju z okresu tzw. Polski Ludowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ wyjaśnia etymologię słowa „demokracja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją bezpośrednią a demokracją pośrednią; ▪ rozpoznaje podstawowe formy demokracji bezpośredniej [referendum, plebiscyt, inicjatywa ludowa, weto ludowe]; ▪ wymienia główne fazy procesu kształtowania się demokracji; ▪ wymienia główne fazy procesu upowszechniania się praw wyborczych; ▪ przedstawia podstawowe zasady ustrojowe zawarte w artykułach henrykowskich; ▪ przyporządkowuje do podstawowych zasad demokracji konkretne przepisy konstytucji marcowej; ▪ omawia rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją formalną a demokracją realną, ▪ omawia wpływ myśli oświeceniowej na proces kształtowania się fundamentów współczesnej demokracji; ▪ udowadnia, że rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych] miały charakter niedemokratyczny; ▪ porównuje ze sobą zasady i przepisy prawne zawarte w konstytucjach polskich z 1921 i 1952 roku. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zasady i formy organizacyjne demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej; ▪ charakteryzuje średniowieczne reprezentacje stanowe, w tym przedstawia genezę współczesnego parlamentaryzmu; ▪ dokonuje krytycznej analizy ustroju demokratycznego, w tym wskazuje pozytywne i negatywne aspekty jego funkcjonowania; ▪ uzasadnia stwierdzenie o niedemokratycznym charakterze rozwiązań polityczno-ustrojowych z okresu tzw. Polski Ludowej [ludowładztwo, jednolitość władzy państwowej, społeczna własność środków produkcji, centralizm demokratyczny]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat: <ul style="list-style-type: none"> - wad i zalet demokracji. - wyzwań stojących przed demokracją we współczesnym świecie, ▪ a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Transformacja ustrojowa – od PRL do III RP					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ demokratyzacja ▪ transformacja ustrojowa ▪ reformy ▪ rewolucja ▪ komunizm ▪ Okrągły Stół 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje podstawowe elementy rewolucji i reformy ustrojowej ▪ rozumianych jako dwa modele zmiany ustroju państwa; ▪ wymienia główne postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na wybranych przykładach przedstawia różne modele demokratyzacji; ▪ wskazuje podstawowe różnice między reformą a rewolucją rozumianymi jako dwa modele zmiany ustroju państwa; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia założenia teorii demokratyzacji Samuela Huntingtona; ▪ wskazuje cechy reformy i rewolucji obecne w procesie demokratyzacji, który przebiegał w Polsce na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne etapy światowego procesu demokratyzacji w XIX i XX wieku; ▪ ocenia rolę Michaiła Gorbaczowa w procesie dekomunizacji; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy procesu demokratyzacji w Polsce z przełomu lat 80. i 90., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych

<ul style="list-style-type: none"> ▪ dekomunizacja ▪ lustracja 	<p>tzw. Okrągłego Stołu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne etapy procesu demokratyzacji państwa polskiego; ▪ charakteryzuje główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu w Polsce; ▪ poprawnie posługuje się terminami „dekomunizacja” i „lustracja”; ▪ wymienia główne zasady regulujące proces lustracji w Polsce; ▪ przedstawia główne cechy wybranych modeli dekomunizacji i lustracji; ▪ rozwija skrótowiec „IPN”; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące społecznej oceny okresu tzw. Polski Ludowej oraz procesu transformacji ustrojowej państwa polskiego i lustracji; 	<p>przełomie lat 80. i 90. XX wieku;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce; ▪ przedstawia etapy procesu dekomunizacji i lustracji w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę Instytutu Pamięci Narodowej w procesie dekomunizacji i lustracji; ▪ ocenia wybrane modele dekomunizacji i lustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen dotyczących epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujących w pamięci społecznej, oraz różnych poglądów na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji]. 	<p>przemian.</p>
--	------------------------------	---	--	--	------------------

Temat lekcji: Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> ▪ korupcja ▪ przeciwdziałanie korupcji ▪ nepotyzm ▪ populizm ▪ ruchy populistyczne ▪ demagogia ▪ klientelizm ▪ kumoterstwo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje zjawisko populizmu we współczesnej polityce; ▪ rozpoznaje patologie życia publicznego: korupcję, nepotyzm, demagogię, klientelizm i kumoterstwo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy populizmu; ▪ wymienia konsekwencje zjawiska populizmu we współczesnej polityce; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne] informacje dotyczące populizmu, demagogii, korupcji, nepotyzmu, klientelizmu i kumoterstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą populizm i demagogię; ▪ przedstawia czynniki sprzyjające rozwojowi korupcji oraz skutki tego procederu; ▪ charakteryzuje poznane metody przeciwdziałania korupcji i wymienia instytucje powołane do zwalczania tego zjawiska; ▪ analizuje dane dotyczące skali zjawiska korupcji w Polsce i na świecie; ▪ wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje wybrane ruchy populistyczne; ▪ charakteryzuje różne formy [w tym formy historyczne] nepotyzmu, demagogii, klientelizmu, kumoterstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat współczesnego populizmu, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat wybranego współczesnego ruchu populistycznego.
---	--	--	--	--	--

II. Społeczeństwo a polityka

Temat lekcji: Społeczeństwo obywatelskie

<ul style="list-style-type: none"> ▪ idee dotyczące społeczeństwa obywatelskiego i jego istota 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim; ▪ podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim; ▪ wymienia główne etapy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne funkcje społeczeństwa obywatelskiego; ▪ przedstawia XIX-wieczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą różne koncepcje społeczeństwa obywatelskiego; ▪ charakteryzuje formy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat kapitału społecznego
---	---	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje społeczeństwa obywatelskiego ▪ społeczeństwo obywatelskie w Polsce w XX wieku ▪ kapitał społeczny ▪ zaufanie społeczne 	<p>codziennych zachowań sprzyjających budowaniu kapitału społecznego. lub prowadzących do jego zniszczenia.</p>	<p>procesu kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w XX wieku oraz związane z tym procesem problemy;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie pojęć „kapitał społeczny” i „zaufanie społeczne”; ▪ wyjaśnia, jakie znaczenie mają zaufanie społeczne i kapitał społeczny dla właściwego funkcjonowania demokracji; 	<p>tradycje polskiego społeczeństwa obywatelskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia funkcje kapitału społecznego; ▪ porównuje poziom zaufania społecznego i kapitału społecznego w Polsce i w wybranych krajach europejskich. 	<p>funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w czasach komunistycznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. 	<p>i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat kapitału społecznego oraz społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i w wybranych państwach świata.
---	---	--	---	---	---

Temat lekcji: Organizacje pozarządowe

<ul style="list-style-type: none"> ▪ trzeci sektor działalności społeczno-gospodarczej ▪ działalność organizacji pozarządowych ▪ stowarzyszenia ▪ fundacje ▪ organizacje pożytku publicznego ▪ think-tank 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim; ▪ wymienia podstawowe cechy organizacji pozarządowych; ▪ wskazuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce; ▪ odszukuje i prezentuje informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji z trzeciego sektora; ▪ charakteryzuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Polsce; ▪ wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł dane statystyczne dotyczące funkcjonowania organizacji trzeciego sektora; ▪ wymienia zakres niezbędnych uregulowań, które muszą zostać uwzględnione w statucie stowarzyszenia; ▪ przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji ▪ wyjaśnia, czym są think tanki i jaką rolę odgrywają. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje trzy sektory działalności społeczno-gospodarczej w państwie; ▪ omawia procedurę rejestracji stowarzyszeń w Polsce; ▪ porównuje sposób zakładania oraz zasady funkcjonowania fundacji i stowarzyszeń w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe [źródła narracyjne, ikonograficzne] dotyczące organizacji z trzeciego sektora; ▪ przedstawia działalność wybranego think tanku. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa, jakie znaczenie ma funkcjonowanie organizacji z trzeciego sektora życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje i przeprowadza kampanię społeczną mającą na celu wypromowanie wybranej organizacji pozarządowej; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji; ▪ aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych.
---	---	--	---	---	--

Temat lekcji: Spółdzielczość i organizacje zawodowe

<ul style="list-style-type: none"> ▪ spółdzielnia ▪ spółdzielczość w Polsce ▪ związek zawodowy ▪ związki zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega spółdzielczość; ▪ podaje przykłady spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wymienia cele i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia rodzaje spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje cele działalności związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia związki zawodowe i centrale związkowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ prezentuje organizacje pracodawców funkcjonujące 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia tradycje ruchu spółdzielczego w Polsce; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli związków zawodowych we współczesnych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych, oraz
---	---	--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ w Polsce ▪ organizacja pracodawców ▪ samorząd zawodowy ▪ grupa interesu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przykładowe działania związków zawodowych; ▪ wymienia główne centrale związków zawodowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zawodowych; ▪ podaje przykłady działań typowych dla związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ▪ wyjaśnia, czym jest grupa interesu; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ porównuje ze sobą cele i formy działania związków zawodowych i organizacji pracodawców; ▪ wyjaśnia, czym jest lobbing; ▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania spółdzielni, związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ demokratycznych; ▪ interpretuje przepisy prawne określające zasady prowadzenia lobbingu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządu zawodowego lub spółdzielni.
--	--	---	--	---	--

Temat lekcji: Kultura polityczna

<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy kultury politycznej ▪ kultura polityczna jednostki ▪ typy kultury politycznej ▪ kultura polityczna w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady zachowań świadczących o poziomie kultury politycznej w danym społeczeństwie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; ▪ charakteryzuje poszczególne typy kultury politycznej w ujęciu klasycznym; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [dane statystyczne, tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące postaw przyjmowanych przez członków społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje proces kształtowania się kultury politycznej jednostki i społeczeństwa; ▪ analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – kulturę polityczną wybranych społeczeństw, grup społecznych lub formacji politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje typy polityków według klasyfikacji Maxa Webera; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ przeprowadza na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą wartości, działania lub postawy właściwe dla obywatelskiej kultury politycznej;
---	---	---	---	---	--

Temat lekcji: Postawy i zachowania polityczne

<ul style="list-style-type: none"> ▪ partycypacja polityczna ▪ formy partycypacji politycznej ▪ demokracja uczestnicząca ▪ aktywność wyborcza ▪ zgromadzenie publiczne ▪ petycje ▪ nieposłuszeństw o obywatelskie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przyczyny absencji wyborczej we współczesnych państwach demokratycznych, w tym w Polsce; ▪ wymienia formy konwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ podaje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów „frekwencja wyborcza” i „absencja wyborcza”; ▪ odczytuje z różnych źródeł informacje dotyczące frekwencji wyborczej w Polsce; ▪ podaje przykłady czynników, które wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wyjaśnia, czym jest partycypacja polityczna; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje frekwencję wyborczą w Polsce i w innych państwach demokratycznych; ▪ uzasadnia, że korzystanie przez obywateli z praw i wolności politycznych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji; ▪ charakteryzuje główne formy partycypacji politycznej: konwencjonalną, niekonwencjonalną, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje i ocenia różne formy partycypacji politycznej; ▪ charakteryzuje i ocenia różne sposoby podnoszenia frekwencji wyborczej w państwach demokratycznych; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np.: - znaczenia partycypacji politycznej we współczesnej Polsce, - historycznym i współczesnym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np.: - znaczeniu partycypacji politycznej we współczesnej Polsce; - historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
--	--	---	---	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy niekonwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej; podaje historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa; wymienia podstawowe cechy obywatelskiego nieposłuszeństwa; sporządza według wzoru przykładową petycję. 	<ul style="list-style-type: none"> symboliczną; wyjaśnia, na czym polega demokracja uczestnicząca; interpretuje przepisy prawne dotyczące różnych form partycypacji politycznej. 	<p>przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa.</p>	
Temat lekcji: Media masowe					
<ul style="list-style-type: none"> rodzaje mediów masowych funkcje mediów media społecznościowe czwarta władza media a debata publiczna media w Polsce media w państwach totalitarnych i autorytarnych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady mediów masowych; wymienia główne funkcje mediów; podaje przykłady dowodzące, że media wywierają wpływ na sprawowanie władzy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką rolę odgrywają współczesne media w debacie publicznej; zbiera i przedstawia informacje na temat przebiegu debaty publicznej dotyczącej wybranego problemu; omawia główne funkcje mediów; charakteryzuje główne typy mediów działających w Polsce; charakteryzuje wybrany tygodnik społeczno-polityczny wychodzący w Polsce – z uwzględnieniem grupy odbiorców, formy przekazu, orientacji ideologicznej, typu własności; wyjaśnia znaczenie terminów: „media masowe”, „media społecznościowe”, „czwarta władza”; podaje przykłady kontroli realizowanej przez media wobec organów władzy; 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne etapy rozwoju mediów masowych; porównuje funkcjonowanie mediów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych [autorytarnych i totalitarnych]; wykazuje, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i ocenia funkcjonowanie wybranych mediów społecznościowych; formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> na życie młodych ludzi w Polsce, funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, przemiany społeczno-polityczne na świecie; charakter debaty publicznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat przypadków ograniczania wolności mediów we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych; organizuje debatę na forum społeczności szkolnej na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> życie młodych ludzi w Polsce, funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, przemiany społeczno-polityczne na świecie; charakter debaty publicznej w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Temat lekcji: Przekazy medialne					
<ul style="list-style-type: none"> fakty i opinie weryfikacja źródeł informacji fake newsy propaganda bańka informacyjna manipulacja w mediach 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia w przekazach medialnych fakty od opinii; podaje przykłady manipulacji stosowanych w przekazach medialnych; wymienia podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; podaje przykłady zagrożeń wynikających 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach; wymienia zasady krytycznej analizy przekazów medialnych; przedstawia rolę Rady Etyki Mediów w Polsce; właściwie posługuje się 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy wybranego przekazu medialnego; charakteryzuje wybrane mechanizmy manipulacji medialnej; podaje cechy propagandy; wymienia przyczyny powstawania baniek 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różnorodne przekazy medialne dotyczące wybranego problemu z życia publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowanych metod manipulacji; porównuje wybrane kampanie społeczne; 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje i przeprowadza, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą wybranego problemu życia społecznego.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ mechanizmy manipulacji medialnej ▪ etyka dziennikarska ▪ Rada Etyki Mediów ▪ kampanie społeczne 	<p>z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów.</p>	<p>pojęciami: „propaganda”, „manipulacja”, „bańka informacyjna”, „kampania społeczna”;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zagrożenia wynikające z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów; ▪ określa cechy kampanii społecznych; ▪ omawia poszczególne etapy realizacji kampanii społecznej; ▪ przedstawia cele i zadania wybranej kampanii społecznej; ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają media społecznościowe we współczesnym życiu politycznym. 	<p>informacyjnych i zagrożenia wynikające z ich istnienia;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje przepisy prawne z <i>Karty etycznej mediów</i> obowiązującej w Polsce; ▪ analizuje przebieg wybranej kampanii społecznej, w tym ocenia trafność i efektywność działań podjętych w jej ramach; ▪ opracowuje ramowy program kampanii społecznej dotyczącej wybranego problemu z życia społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia, z uwzględnieniem zasad etyki dziennikarskiej, wybrany tygodnik społeczno-polityczny wydawany w Polsce. 	
--	--	--	---	--	--

Temat lekcji: Opinia publiczna

<ul style="list-style-type: none"> ▪ istota opinii publicznej ▪ badania opinii publicznej ▪ sondaże ▪ sondaże a rzeczywistość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega badanie opinii publicznej i czemu ono służy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe zasady badania opinii publicznej; ▪ omawia poszczególne etapy procesu przeprowadzania sondaży; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy] informacje dotyczące wyników badań opinii publicznej; ▪ właściwie posługuje się terminami: „badanie opinii publicznej”, „sondaż”; ▪ podaje przykłady ośrodków zajmujących się badaniem opinii publicznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje narzędzia wykorzystywane w badaniach opinii publicznej; ▪ przygotowuje i przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej dotyczący wybranego zagadnienia; ▪ podaje przykłady wpływu opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje możliwość wpływu opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla; ▪ przedstawia w tabeli lub na wykresie wyniki przeprowadzonego przez siebie minisondażu opinii publicznej oraz przeprowadza ich analizę. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy dotyczącej narzędzi, które służą do badania opinii publicznej, oraz sposobów wykorzystywania wyników tego typu pomiarów.
---	---	--	--	--	--

III. Systemy partyjne i wyborcze

Temat lekcji: Partie polityczne

<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy i funkcje partii politycznych ▪ geneza partii politycznych ▪ rodzaje partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych; ▪ charakteryzuje główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych; ▪ przedstawia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; ▪ prawidłowo posługuje się terminem „polityka bez 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne etapy ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; ▪ przedstawia typologie partii politycznych; ▪ omawia na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych; ▪ odczytuje z różnych źródeł [teksty narracyjne i normatywne, źródła 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje podziały socjopolityczne występujące w Europie Zachodniej i Europie Środkowo-Wschodniej; ▪ opisuje partie polityczne z zastosowaniem diagramu Nolana; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat roli partii politycznych w społeczeństwie demokratycznym oraz 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi analizuje i przedstawia informacje dotyczące zjawiska kryzysu partii mainstreamowych w Europie.
--	---	--	---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> ideologii”; rozpoznaje przejawy polityki bez ideologii. 	<p>ikonograficzne, wykresy i tabele prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące współczesnych partii politycznych.</p>	<p>aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.</p>	
Temat lekcji: Systemy partyjne					
<ul style="list-style-type: none"> rodzaje systemów partyjnych system partyjny a ustrój państwa systemy partyjne w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> podaje główne cechy dwublokowego systemu partyjnego i systemu wielopartyjnego; wymienia główne cechy systemu monopartyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest system partyjny; wymienia główne cechy poszczególnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbitcia wielopartyjnego, kooperacji partii]; wymienia główne cechy systemów partyjnych w państwach niedemokratycznych [systemy: monopartyjny, partii hegemonicznej]. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że w państwach niedemokratycznych mogą istnieć systemy charakteryzujące się pozornym pluralizmem lub takie, w których partie nie mają realnego znaczenia; analizuje systemy partyjne w wybranych państwach demokratycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zasady, uwarunkowania i konsekwencje funkcjonowania różnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbitcia wielopartyjnego, kooperacji partii]. 	<ul style="list-style-type: none"> zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania systemów partyjnych w wybranych państwach demokratycznych i niedemokratycznych.
Temat lekcji: Partie polityczne w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> status prawny partii politycznej finansowanie partii system partyjny w Polsce postulaty głównych partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne cechy i cele działania partii politycznych; podaje nazwy głównych partii politycznych działających w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje przepisy <i>Konstytucji RP</i> dotyczące pluralizmu politycznego; charakteryzuje partie polityczne działające wspólnie w Rzeczypospolitej Polskiej – z uwzględnieniem reprezentowanych przez te ugrupowania ideologii; omawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle ostatnich wyborów parlamentarnych 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje fazy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce; interpretuje przepisy prawne z <i>Ustawy o partiach politycznych</i>; analizuje zasady finansowania partii politycznych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce; dokonuje analizy wybranych przepisów ze statutów partii politycznych działających w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Temat lekcji: Opozycja polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> funkcje opozycji politycznej zadania opozycji rodzaje opozycji opozycja w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest opozycja polityczna; wymienia partie należące do opozycji politycznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje opozycji politycznej i przykłady realizowanych przez nią zadań; rozdziela podstawowe rodzaje opozycji; podaje przykłady ograniczania praw opozycji we współczesnej polityce. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnica między opozycją polityczną a opozycją parlamentarną; charakteryzuje rolę opozycji politycznej w wybranych procedurach sprawowania władzy; wyjaśnia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różne rodzaje opozycji politycznej; analizuje dyskurs współczesnej opozycji dotyczący ograniczania jej praw i ocenia trafność argumentów zgłaszanych przez polityków opozycyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy współczesnych podziałów w politycznych w Polsce.

			terminów: „obstrukcja parlamentarna”, „koabitacja”; ▪ omawia – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania praw opozycji.		
Temat lekcji: Wybory i systemy wyborcze					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zasady wyborcze ▪ funkcje wyborów ▪ system większościowy ▪ system proporcjonalny ▪ system mieszany 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia konstytucyjne zasady wyborcze; ▪ podaje przykłady organów władzy publicznej wyłanianych w wyborach; ▪ podaje przykłady naruszania zasad regulujących procedury wyborcze; ▪ podaje główne cechy systemów wyborczych: proporcjonalnego i większościowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ wyjaśnia podstawowe zasady wyborcze; ▪ rozpoznaje systemy wyborcze: większościowy, proporcjonalny i mieszany; ▪ właściwie posługuje się terminem „próg wyborczy” [„klauzura zaporowa”]; ▪ przedstawia wpływ systemów wyborczych na kształt systemów partyjnych; ▪ przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym, które sprzyjają personalizacji wyborów i stabilności rządu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „równość formalna”, „równość materialna”, „wybory pluralne”, „nierówna reprezentacja”, „gerrymandering”; ▪ porównuje funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ przedstawia metody łamania zasad regulujących procedury wyborcze oraz przyczyny i skutki tego typu naruszeń; ▪ interpretuje przepisy z aktów prawnych określających zasady wyborcze. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą poszczególne systemy wyborcze; ▪ porównuje różne metody przeliczania głosów w systemie proporcjonalnym i przedstawia konsekwencje ich zastosowania [metoda d’Hondta, metoda Sainte-Laguë, metoda Hare’a-Niemeyera]; ▪ analizuje argumenty na rzecz poszczególnych systemów wyborczych: większościowego, proporcjonalnego i mieszanego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat systemów wyborczych w wybranych państwach świata.
Temat lekcji: Kampania wyborcza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ marketing polityczny ▪ kampania wyborcza ▪ slogany ▪ plakaty ▪ ulotki ▪ spoty ▪ memy ▪ internet w kampanii wyborczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cele kampanii wyborczych; ▪ podaje przykłady form przekazu i środków perswazji wykorzystywanych w kampaniach wyborczych; ▪ podaje przykłady haseł wyborczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy kampanii wyborczej; ▪ wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych; ▪ wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych; ▪ wyjaśnia, jaka jest rola internetu we współczesnych kampaniach wyborczych; ▪ podaje przykłady nieetycznego wykorzystywania mediów społecznościowych w kampaniach wyborczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje wybrane elementy kampanii wyborczej [w tym hasła wyborcze, slogany, plakaty, ulotki, spoty i memy internetowe] pod kątem ich skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem danej partii politycznej; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych, w tym programy wyborcze partii politycznych; ▪ wyjaśnia, na czym polega wpływ sondaży przedwyborczych na wynik wyborów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje strategie wybranych partii politycznych w kilku ostatnich kampaniach wyborczych; ▪ wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynikami wyborów a wynikami sondaży przedwyborczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zasad, które powinny być przestrzegane przez uczestników kampanii wyborczych w państwie demokratycznym, oraz bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
IV. Ustroje polityczne współczesnych państw					
Temat lekcji: Sprawowanie władzy					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmioty władzy ▪ podział organów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega sprawowanie władzy; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podmioty sprawujące władzę; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia cechy pożądane u przywódców politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różne style przywództwa politycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy przywództwa

<ul style="list-style-type: none"> ▪ państwowych środków sprawowania władzy ▪ systemy sprawowania władzy [demokratyczny, autokratyczny] ▪ przywództwo ▪ przywództwo polityczne ▪ cechy przywódców politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady działań wykonywanych w ramach sprawowania władzy; ▪ wymienia przykładowe cechy przywódców politycznych w państwie demokratycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje środki sprawowania władzy; ▪ wymienia cechy pożądane u przywódców politycznych w państwie demokratycznym. 	<p>w państwie demokratycznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje sposoby sprawowania władzy w państwach demokratycznym i niedemokratycznym; ▪ na podstawie literatury [np. fragmentów rozprawy <i>Książę</i> Niccolò Machiavellego lub reportażu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego] wskazuje podstawowe mechanizmy sprawowania władzy. 		<p>politycznego na podstawie literatury np. fragmentów tekstu <i>Książę</i> Niccolò Machiavellego lub fragmentów tekstu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego.</p>
---	---	---	--	--	--

Temat lekcji: Monarchie i republiki

<ul style="list-style-type: none"> ▪ forma rządu ▪ forma państwa ▪ monarchia dziedziczna ▪ monarchia elekcyjna ▪ ustroje polityczne współczesnych monarchii ▪ typy współczesnych monarchii ▪ monarcha ▪ kompetencje głowy państwa we współczesnych monarchiach ▪ sukcesja ▪ porządek sukcesji ▪ elekcja ▪ rola głowy państwa w republice ▪ funkcje prezydenta ▪ wybór prezydenta ▪ kolegialne głowy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje typy współczesnych monarchii; ▪ wymienia współczesne monarchie europejskie; ▪ podaje podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych, parlamentarnych; ▪ właściwie posługuje się terminami „forma rządu” i „forma państwa”; ▪ przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach; ▪ wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich; ▪ charakteryzuje podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne; ▪ analizuje normy dotyczące sukcesji we współczesnych monarchiach; ▪ porównuje znaczenie terminów „forma rządu” i „forma państwa”; ▪ podaje przykłady kolegialnych organów pełniących funkcję głowy państwa; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje informacje dotyczące funkcjonowania kolegialnej głowy państwa w wybranych państwach świata; ▪ gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do głowy państwa w wybranych państwach świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zagadnienia przyszłości monarchii we współczesnym świecie [uczniowie rozważają problem na przykładzie monarchii brytyjskiej], a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
--	--	---	--	--	---

Temat lekcji: Władza ustawodawcza

<ul style="list-style-type: none"> ▪ parlament ▪ parlament 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest parlament; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje funkcje legislatury w państwie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia uwarunkowania wpływające na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej
--	--	---	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ jednoizbowy parlament ▪ dwuizbowy proces legislacyjny ▪ funkcjonowanie parlamentu ▪ organy wewnętrzne parlamentu ▪ mandat parlamentarny ▪ immunitet parlamentarny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia funkcje parlamentu w państwie demokratycznym; ▪ właściwie posługuje się terminami: „mandat” i „immunitet”. 	<p>demokratycznym: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia od siebie struktury parlamentu: monokameralną i bikameralną; ▪ rozpoznaje dwa podstawowe tryby pracy parlamentu; ▪ właściwie posługuje się terminami: „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislacyjna”; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada jawności obrad parlamentu; ▪ wyjaśnia, na czym polegają mandat wolny i mandat związany; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny. 	<p>narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny; ▪ analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego; ▪ wymienia konsekwencje stosowania mandatu wolnego i mandatu związanego. 	<p>funkcjonowanie bikameralnych parlamentów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wad i zalet monokameralnej i bikameralnej struktury parlamentu; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej. 	<p>debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje, porównuje i przedstawia informacje na temat parlamentów w wybranych państwach świata [struktura, zasady regulujące proces legislacyjny, organizacja wewnętrzna].
--	--	---	--	--	---

Temat lekcji: Władza wykonawcza

<ul style="list-style-type: none"> ▪ modele władzy wykonawczej ▪ głowa państwa ▪ rząd ▪ sposoby wyłaniania rządu ▪ odpowiedzialność polityczna ▪ koalicja rządowa ▪ typy koalicji rządowych ▪ rząd ▪ mniejszościowy ▪ współrządzenie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polegają zadania władzy wykonawczej; ▪ podaje przykłady organów władzy wykonawczej; ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w państwie demokratycznym głowa państwa oraz premier/kanclerz; ▪ wymienia etapy typowego procesu tworzenia rządu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ właściwie posługuje się terminami: „egzekutywa”, „wotum zaufania”; ▪ rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny; ▪ wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna [indywidualna i kolegialna]; ▪ wyjaśnia, na czym polega funkcjonowanie rządów: koalicyjnego, większościowego i mniejszościowego; ▪ przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych; ▪ wymienia różne możliwe typy relacji między głową państwa a rządem; ▪ wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji, odwołując się do przykładów znanych z Republiki Francuskiej; ▪ charakteryzuje relacje między premierem i jego gabinetem a monarchą w Wielkiej Brytanii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje sposób powoływania rządu w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania; ▪ porównuje funkcjonowanie koalicji rządowych w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różne typy koalicji rządowych; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania organów władzy wykonawczej w wybranych państwach świata.
--	--	---	---	---	---

Temat lekcji: Systemy polityczne

<ul style="list-style-type: none"> ▪ system parlamentarno-gabinetowy ▪ system prezydencki ▪ system kanclerski ▪ system semiprezydencki ▪ system parlamentarno-komitetowy ▪ system superprezydencki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przyporządkowuje do wybranych państw [Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Szwajcaria, USA, Rosja] funkcjonujące w nich systemy rządów; ▪ podaje typowe cechy systemów parlamentarno-gabinetowego i prezydenckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest system polityczny; ▪ określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach; ▪ wymienia podstawowe cechy systemów: <ul style="list-style-type: none"> - parlamentarno-gabinetowego, - prezydenckiego, - kanclerskiego, - semiprezydenckiego, - parlamentarno-komitetowego, - superprezydenckiego; ▪ charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe [organy, ich kompetencje i łączące je wzajemne zależności] funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów; ▪ charakteryzuje pozycję i kompetencje głowy państwa w systemach prezydenckim i superprezydenckim; ▪ porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno-gabinetowym i kanclerskim; ▪ wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów funkcjonujących w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: <ul style="list-style-type: none"> - uprawnienia głowy państwa, - relacje głowy państwa z rządem, - relacje między organami władzy ustawodawczej i wykonawczej; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów rządów w wybranych państwach świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wybranych systemów rządów we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
--	---	--	--	---	--

Temat lekcji: Wspólczesne ustroje terytorialno-prawne

<ul style="list-style-type: none"> ▪ państwo jednolite, ▪ państwo złożone ▪ federacja ▪ konfederacja ▪ unia realna ▪ terytorium autonomiczne ▪ dezintegracja państw złożonych ▪ władze regionalne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między państwem unitarnym a złożonym; ▪ wymienia przykłady państw o złożonej strukturze terytorialno-prawnej; ▪ podaje przykłady terytoriów autonomicznych funkcjonujących w Europie i na świecie; ▪ wymienia przykłady procesów dezintegracyjnych przebiegających we współczesnej Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady państw unitarnych i złożonych we współczesnym świecie; ▪ wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych; ▪ wymienia przyczyny ustanawiania terytoriów autonomicznych; ▪ wyjaśnia, na czym polega autonomia; ▪ przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]; ▪ przedstawia przyczyny i przejawy procesów dezintegracyjnych we współczesnej Europie; ▪ właściwie posługuje się terminami: „agresja”, „implozja”, „secesja”, „likwidacja państwa”. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie; ▪ porównuje rozwiązania terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu; ▪ porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów terytorialno-prawnych funkcjonujących w Republice Francuskiej, Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej w wybranych państwach współczesnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat współczesnych procesów dezintegracji terytorialnej w Europie i na świecie; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie, a także bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji.
---	---	--	---	--	---

Temat lekcji: Systemy polityczne państw niezachodnich

<ul style="list-style-type: none"> ▪ reżim polityczny ▪ metody sprawowania władzy ▪ reżim demokratyczny ▪ reżim autorytarny ▪ reżim totalitarny ▪ reżim hybrydowy ▪ wskaźnik demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji; ▪ wymienia przykładowe cechy państw autorytarnego i totalitarnego; ▪ podaje historyczne i współczesne przykłady państw autorytarnych i totalitarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje przejawy zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji; ▪ wymienia cechy państw autorytarnego i totalitarnego; ▪ charakteryzuje reżim hybrydowy; ▪ przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu demokratycznego lub hybrydowego [np. reżimu w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki czy Republice Singapuru]; ▪ przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu niedemokratycznego [np. w Arabii Saudyjskiej, Białorusi, Chinach, Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej i Turkmenistanie]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje cechy państw totalitarnych i autorytarnych; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące systemów politycznych funkcjonujących w państwach niezachodnich; ▪ na podstawie danych statystycznych ukazujących wskaźnik demokracji w różnych państwach ocenia poziom przestrzegania standardów demokratycznych na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów politycznych funkcjonujących w wybranych państwach niezachodnich; ▪ wyjaśnia, na czym polegają metody badania jakości demokracji [na przykładzie wskaźnika demokracji]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych niezachodnich reżimów: demokratycznego, hybrydowego i niedemokratycznego.
--	---	---	--	--	--

V. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej

Temat lekcji: *Konstytucja RP*

<ul style="list-style-type: none"> ▪ geneza uchwalenia <i>Konstytucji RP</i> ▪ cechy <i>Konstytucji RP</i> ▪ preambuła <i>Konstytucji RP</i> ▪ zasady ustrojowe w <i>Konstytucji RP</i> ▪ stany nadzwyczajne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cechy polskiej konstytucji; ▪ wymienia zasady konstytucyjne; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących: <ul style="list-style-type: none"> - suwerenności narodu, - podziału i równowagi władz. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym <i>Konstytucja RP</i> różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; ▪ wyjaśnia, na czym polegają szczególna treść, szczególna forma i szczególna moc <i>Konstytucji RP</i>; ▪ przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce; ▪ właściwie posługuje się terminami: „preambuła”, „nowelizacja konstytucji”; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>: <ul style="list-style-type: none"> - zasady republikańskiej formy rządu, - zasady demokratycznego państwa prawa, - zasady unitarnej formy państwa, - zasady suwerenności narodu, - zasady konstytucjonalizmu, - zasady gwarancji praw i wolności, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i>; ▪ na podstawie schematów, tekstów narracyjnych odczytuje informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>; ▪ prawidłowo posługuje się jednostkami redakcyjnymi <i>Konstytucji RP</i>; ▪ przedstawia warunki wprowadzania stanów nadzwyczajnych w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje genezę uchwalenia obowiązującej <i>Konstytucji RP</i>; ▪ charakteryzuje cechy i strukturę polskiej ustawy zasadniczej; ▪ analizuje zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie stanów nadzwyczajnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na terenie szkoły kampanię społeczną propagującą znajomość zasad <i>Konstytucji RP</i>.
--	--	--	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - zasady podziału i równowagi władz, - zasady pluralizmu politycznego i społecznego, - zasady decentralizacji władzy publicznej, - zasady samorządności, - zasady społecznej gospodarki rynkowej. 			
Temat lekcji: Procedury demokratyczne w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wybory ▪ zasady wyborów w Polsce ▪ organy wybierane w Polsce ▪ przymiotniki wyborcze ▪ ordynacja wyborcza ▪ demokracja bezpośrednia ▪ referendum ▪ inicjatywa ludowa ▪ partycypacja ▪ konsultacje ▪ informowanie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym; ▪ wymienia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ wyjaśnia, czym są referendum i inicjatywa ludowa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ wymienia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego, organów samorządu terytorialnego; ▪ właściwie posługuje się terminami: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „większość względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „mandat”, „próg wyborczy”, „partycypacja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega partycypacja; ▪ wyjaśnia wpływ przeprowadzania konsultacji i informowania społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego i organów samorządu terytorialnego oraz na Prezydenta RP; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce; ▪ wyjaśnia co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący; ▪ przedstawia zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce; ▪ wyjaśnia, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>; ▪ porównuje zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów.
Temat lekcji: Parlament RP					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sejm RP ▪ Senat RP ▪ funkcje polskiego parlamentu ▪ organy Sejmu RP i Senatu RP ▪ Zgromadzenie Narodowe ▪ Marszałkowie Sejmu i Senatu RP ▪ komisje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny; ▪ wymienia organy tworzące Zgromadzenie Narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ wymienia główne organy Sejmu RP i Senatu RP; ▪ wymienia główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; ▪ wyjaśnia, czym jest mandat wolny; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia główne kompetencje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświęcone były obserwowane przez niego obrady Sejmu RP lub Senatu RP; ▪ przedstawia skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP; ▪ omawia sytuacje, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje relacje między legislatywą a egzekutywą w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej np. <ul style="list-style-type: none"> - instytucji immunitetu poselskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: <ul style="list-style-type: none"> - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP, ▪ a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ parlamentarne Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu ▪ Prezydium Sejmu, Prezydium Senatu ▪ Konwent Seniorów ▪ głosowanie w polskim parlamencie ▪ rodzaje większości parlamentarnej ▪ kluby i koła poselskie ▪ mandat posła/senatora ▪ immunitet parlamentarny 		<p>Zgromadzenia Narodowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje zasady określające poszczególne większości parlamentarne: zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną; ▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”, „koło poselskie”, „kworum”; ▪ sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje immunitet materialny z immunitetem formalnym; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu. 	<ul style="list-style-type: none"> - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP. 	
---	--	--	---	---	--

Temat lekcji: Prezydent RP

<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozycja ustrojowa Prezydenta RP ▪ funkcje Prezydenta RP ▪ kompetencje Prezydenta RP ▪ zadania Prezydenta RP ▪ prerogatywy Prezydenta RP ▪ odpowiedzialność Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia funkcje i kompetencje Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia, co to jest kontrasygnata; ▪ wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 roku. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje funkcje i kompetencje Prezydenta RP; ▪ charakteryzuje rolę Prezydenta RP: <ul style="list-style-type: none"> - w polityce zagranicznej, - jako zwierzchnika sił zbrojnych, - w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa; ▪ omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; ▪ wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty; ▪ określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy Prezydentem RP a organami władzy sądowniczej; ▪ wykazuje, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezydencyjnego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny; ▪ charakteryzuje źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ interpretuje przepisy prawne z Konstytucji RP i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
---	--	--	--	---	---

Temat lekcji: Rada Ministrów RP

<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozycja ustrojowa Rady Ministrów ▪ kompetencje Rady Ministrów ▪ skład Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia skład Rady Ministrów RP; ▪ podaje kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ wymienia podstawowe elementy procedury powoływania Rady 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów; ▪ omawia poszczególne sposoby powoływania Rady Ministrów; ▪ wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zasady i mechanizmy regulujące wyłanianie rządu w Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Rady Ministrów i pozostałych organów administracji publicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów i ministerstw w Rzeczypospolitej Polskiej.
--	--	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ zadania Prezesa Rady Ministrów ▪ procedury powołania rządu ▪ odpowiedzialność Rady Ministrów ▪ wotum nieufności ▪ wotum zaufania ▪ działy administracji rządowej ▪ struktura administracji publicznej ▪ administracja zespolona ▪ administracja niezespolona ▪ wojewodowie ▪ służba cywilna 	<p>Ministrów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest wotum nieufności; ▪ wymienia zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności i wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów; ▪ omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu; ▪ wymienia podstawowe obszary działania rządu; ▪ charakteryzuje strukturę administracji publicznej w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania; ▪ wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania. 	<p>w Republice Federalnej Niemiec;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje relacje między Radą Ministrów a Prezydentem RP, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między administracją zespoloną a administracją niezespoloną; ▪ omawia zasady organizacji służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wykazuje, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą procedury powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III]; ▪ charakteryzuje poszczególne działy administracji rządowej. 	
---	---	--	---	--	--

Temat lekcji: Sądy i trybunały

<ul style="list-style-type: none"> ▪ władza sędziowska ▪ wymiar sprawiedliwości ▪ konstytucyjne zasady działania wymiaru sprawiedliwości ▪ struktura sądownictwa w Polsce ▪ Sąd Najwyższy ▪ sądy powszechne ▪ sądy administracyjne ▪ Naczelny Sąd Administracyjny ▪ Trybunał Konstytucyjny ▪ sędziowie Trybunału Konstytucyjnego ▪ Trybunał Stanu ▪ Krajowa Rada Sądownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących niezawisłości sędziów i niezależności sądów; ▪ omawia strukturę sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wymienia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sędziowską a wymiarem sprawiedliwości; ▪ charakteryzuje konstytucyjne zasady regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości: <ul style="list-style-type: none"> - zasadę instancyjności, - zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym, - zasadę jednolitości sądów, - zasadę prawa do sądu, - zasadę jawności postępowania sądowego; ▪ omawia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; ▪ wymienia zadania sądów rejonowego, okręgowego i apelacyjnego; ▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej; ▪ wymienia zasady powoływania ławników i charakteryzuje ich rolę w postępowaniu sądowym; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ przedstawia procedurę postawienia danej osoby przed Trybunałem Stanu; ▪ omawia procedurę kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje strukturę i przedstawia sposób powoływania Krajowej Rady Sądownictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy; ▪ wyjaśnia, jakie jest znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów; ▪ omawia zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
--	---	---	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> administracyjnego; wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa. 			
Temat lekcji: Organy kontroli państwowej i ochrony prawa					
<ul style="list-style-type: none"> Najwyższa Izba Kontroli Rzecznik Praw Obywatelskich Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji prokuratura 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania Najwyższej Izby Kontroli i Rzecznika Praw Obywatelskich; wymienia zadania prokuratury. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ; charakteryzuje sposób powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności; wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji; charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania; wymienia obowiązki prokuratora. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje organizację Najwyższej Izby Kontroli; omawia warunki składania skargi do Rzecznika Praw Obywatelskich; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: <ul style="list-style-type: none"> - zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników, - zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich.
Temat lekcji: Samorząd terytorialny w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> struktura samorządu terytorialnego zadania samorządu terytorialnego organy samorządu terytorialnego i ich kompetencje gmina powiat województwo zadania własne zadania zlecone finansowanie jednostek samorządu terytorialnego budżet nadzór nad działaniami samorządu terytorialnego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny; wymienia szczeble i główne organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; podaje przykładowe źródła dochodu samorządu terytorialnego; wymienia zadania gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie zasad regulujących działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji]; wymienia zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego; omawia zasady tworzenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje strukturę i kompetencje poszczególnych organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie]; przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego porównuje organizację władzy w gminach różnego typu; przedstawia strukturę subwencji ogólnej. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalenia uchwały budżetowej, formy kontroli realizacji budżetu]; organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła; przygotowuje przykładowy wniosek dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy.